

Informasjonsskriv for høyskoler/universitet og kunnskaps-/kompetansesentre

Om musikkterapi og om kunnskapsklynga POLYFON

I dette skrivet vil vi presenterer erfaringer som to kunnskaps- og kompetansesentre og en høyskole har gjort seg som deltakere i kunnskapsklynga POLYFON. Vi inkluderer også et eksempel på brukermedvirkning i forskning, før vi avslutter med kort informasjon om kunnskapsklynga og om musikkterapi.



Kunnskapsklynga POLYFON ble etablert i 2015. Samme år tildelte UiB Christie-prisen til Christian Rieber, for hans bidrag til å styrke samspillet mellom universitet og samfunn. Bidraget til realiseringen av kunnskapsklynga POLYFON var en del av begrunnelsen. Her ser vi rektor Dag Rune Olsen dele ut prisen. Foto: UiB.

Eksempel 1: Helseavdelinga i NORCE, inkludert RKBV Vest og AFE sine erfaringer

Kunnskapsklynga POLYFON er en arena både for tverrfaglighet og tverrinstitusjonelt samarbeid, og for samspill mellom akademia og praksisfeltet. Etersom musikkterapi handler om både musikk, mennesker og dokumenterte helseeffekter, er det også et fagfelt som inviterer til interaksjon mellom ulike kunnskaps-tradisjoner, f.eks. humanistiske, samfunnsvitenskapelige og naturvitenskapelige tradisjoner. Dette er noen av de faktorene som spilte inn da helseavdelingen i NORCE og RKBV Vest – Regionalt kunnskaps-senter for barn og unge valgte å bli med i POLYFON. Allmenmedisinsk forskningsenhet (AFE Vest) har også blitt en viktig samarbeidspartner, sammen med det musikkterapeutiske senteret GAMUT.

Forskingsmiljøene i NORCE har aktivt brukt POLYFONs utlysinger av prosjektmidler som et redskap i utvikling av nye ideer og samarbeid. Vi kan nevne tre av de pilot- og delprosjektene som kunnskapsklynga POLYFON har gitt støtte til:

- Pilotering og delprosjekt i utvikling av det NFR-finansierte prosjektet “LongSTEP – Longitudinal study of music therapy’s effectiveness for premature infants and their caregivers”.
- Ulike delprosjekt for oppfølging og styrking av det NFR-finansierte prosjektet “Time A: Trial of Improvisational Music Therapy’s Effectiveness for Children with Autism”
- En 8-års-oppfølging av studien “Music Therapy for Prisoners: Pilot Randomised Controlled Trial and Implications for Evaluating Psychosocial Interventions.”

Innen NORCE, har forskingsmiljøer innen musikkterapi, allmenntmedisin, teknologi, arbeid og inkludering, samt barn og unges psykiske helse vært involvert i de ulike prosjektene. Videre har forskingsmiljøene i NORCE valgt å bruke POLYFON som samarbeidspartner når rekruttering til større intervensjonsstudier skal planlegges. Her kan vi nevne:

- Rekruttering og tilrettelegging for en NORCE-finansiert pilotstudie om musikkterapi og depresjon i primærhelsetjenesten, gjennomført som et samarbeid mellom det musikkterapeutiske senteret GAMUT og det allmenntmedisinske senteret AFE Vest.
- Rekruttering og tilrettelegging for det EU-/JPND-finansierte prosjektet "MIDDEL – Music Interventions for Dementia and Depression in ELderly care: International cluster-randomised trial."

Vil du vite mer om helseavdelinga i NORCE sine erfaringer? Da kan du kontakte konserndirektør Ingvild Eide Graff, tlf. 92 65 28 14, e-post: ingr@norceresearch.no

Eksempel 2: Høgskulen på Vestlandet sine erfaringer med POLYFON

Høgskulen på Vestlandet (HVL) har utdannings- og forskingsmiljø i Førde, Sogndal, Bergen, Stord og Haugesund. Det er kontakflater med POLYFONs arbeid innen f.eks. helse- og sosialfag, omsorgsteknologi, samfunnsarbeid, spesialpedagogikk og lærer- og musikkutdanning. HVL har vært med i samarbeidet siden 2017, og det er foreløpig utviklet samarbeidsrelasjoner innen tema som migrasjon, kultur og deltakelse; barn og uro; skoletrivsel og skolefravall; samt eldrehelse.

Et spekter av samarbeidsformer blir prøvd ut. Høgskolen deltar f.eks. i noen av POLYFONs arbeidsgrupper, og det er ulike former for samarbeid om idé- og prosjektutvikling, forskeropplæring, samskriving av artikler, seminarer og annen formidlingsaktivitet. Samarbeid om undervisning og praksisundervisning er også etablert, og dessuten musikkterapiorienterte samarbeidsprosjekt som involverer bl.a. kommuner, frivillige organisasjoner og fylkeskommunens kulturavdeling. Høgskulen på Vestlandet vil i 2021 være vertskap for den kommende POLYFON-konferansen «Veier til ny praksis».

Senter for omsorgsforskning, vest har det koordinerende ansvaret for HVL si deltakelse i klyngesamarbeidet.



MORO-konferansen om ro og uro i samspill med barn, arrangert med støtte fra bl.a. POLYFON, eksemplifiserer potensialet i samarbeidet mellom HVL og ulike musikkterapeutiske fagmiljø. F.v.: Maren Metell, Karin Mössler og Viggo Krüger (GAMUT) og Bente Hvidsten (HVL). Foto: Brynjulf Stige, POLYFON.

Vil du vite mer om Høgskulen på Vestlandet sine erfaringer? Da kan du kontakte daglig leder ved Senter for omsorgsforskning, vest, Janne Bjorheim Bøe, tlf. 55 58 56 90, e-post: janne.bjorheim.boe@hvl.no

Brukermedvirkning i forskning

Både EU og NFR forventer i økende grad at forskere legger til rette for brukermedvirkning i sine prosjekter. POLYFON har satt dette temaet på agendaen, bl.a. i ulike seminar arrangert med kunnskapsklyngas erfaringspanel, tjenestenære arbeidsgrupper og Scientific Advisory Committee. POLYFON lyser også ut såkorn-/prosjektmidler to ganger årlig, der brukermedvirkning er et av evalueringskriteriene.

Vi kan nevne et av de forskningsprosjektene med stor vekt på brukermedvirkning som POLYFON har gitt støtte til: «Fra stigmatisering til involvering? – et forskningsprosjekt om stigma i musikkterapifeltene psykisk helse og rus». Prosjektet er utviklet gjennom et samarbeid mellom UiB og Helse Bergen.

Vil du vite mer om brukererfaringer med musikkterapi og med POLYFON? Da kan du kontakte leder av POLYFONs erfaringspanel, Bjarte Johansen, tlf. 98 60 04 18, e-post: bjartejohansen4@hotmail.com

Fakta om POLYFON kunnskapsklynge for musikkterapi

Kunnskapsklynge er koordinert av forskingssenteret GAMUT, som Forskningsrådet har evaluert til å være i den internasjonale forskningsfronten. Senteret er forankret ved Griegakademiet, UiB og NORCE.

Klyngas hovedmål er at musikkterapi skal gjøres tilgjengelig for de som ønsker og trenger det. POLYFONs konkrete delmål bygger på det premiss at innovasjon i offentlige tjenester forutsetter forskningsinformerte og brukerinvolverte prosesser.

POLYFON har vært et prosjekt siden 2015, med følgende deltakere:

- Kommuner/fylkeskommuner: Bergen kommune; Fjell kommune; Vestland fylkeskommune
- Helseforetak: Betanien/Solli/Voss DPS; Haraldsplass Diakonale Sykehus; Haukeland universitets-sjukehus/Helse Bergen; NKS Olaviken alderspsykiatriske sykehus; Stendi AS
- Forskingstilbud/kunnskaps- og kompetansesenter: Griegakademiet, UiB; Helseavdelinga i NORCE; Høgskulen på Vestlandet, RKBV Vest – Regionalt kunnskapscenter for barn og unge (NORCE)
- Partssamarbeid Førde (Vestland fylkeskommune, Helse Førde, Fakultet for helse- og sosialfag i HVL og Utviklingscenteret for sjukeheimar og heimetjenester i Sogn og Fjordane).

I prosjektperioden har følgende utviklingsområder blitt prioritert:

1) Barn og unges oppvekst, 2) Psykisk helse, 3) Rustjenester, 4) Eldrehelse, og 5) Palliativ omsorg. Med samfunnsendringer og videre utvikling av fagfeltet, kan nye områder komme til.

Klyngeforståelsen som ligger til grunn, legger vekt på potensialet i å kople sammen aktører som utfyller og styrker hverandre, til dels uavhengig av geografisk avstand. Kommuner og helseforetak kan lære av hverandres implementeringserfaringer, og utvikling av kunnskap og kompetanse næres av at det skapes arenaer for samhandling mellom brukere, praktikere, forskere og ledere.

Det arbeides nå med å gjøre POLYFON til en utvidet og fast samarbeidsstruktur fra og med 2021, og det åpnes for deltakelse fra hele landet. Så langt har alle klyngedeltakere vært representert i klyngas styringsgruppe, og en har ellers hatt arbeidsgrupper, erfaringspanel og fagråd. Erfaringene med kunnskapsklyngas samarbeids- og styringsstrukturer er gode, men justeringer vil kunne bli aktuelle.

For generell informasjon om klyngas arbeid, prosjektutlysinger, årsmeldinger, m.m., se [her](#). Det er også mulig å følge [POLYFON på Facebook](#), der vi daglig legger ut små og store nyheter.

Ta gjerne kontakt med POLYFONs leder Brynjulf Stige, tlf. 971 69 746, e-post polyfon@uib.no, eller med GAMUTs forskningsleder, Viggo Krüger, tlf. 995 34 628, e-post viggo.kruger@uib.no



POLYFON kunnskapsklynge for musikkterapi er koordinert av GAMUT, Griegakademiet, Universitetet i Bergen

Besøksadr.: Nina Griegs gate 4. Postadr. c/o Griegakademiet, Postboks 7805, NO-5020 Bergen. Tlf.: 9716 9746.

Kort om fagfeltet og om myndighetenes anbefalinger av musikkterapeutiske tilbud
Musikkterapeuter har en femårig universitetsutdannelse og arbeider både på individ- og systemnivå: De gir tilbud til enkeltbrukere og grupper, og de kan jobbe med kompetanse i en organisasjon, f.eks. med støtte og veiledning til annet personale, pårørende og frivillige. Musikkterapeuter kan også bidra til at musikalsk samhandling blir en del av kultur og samværsformer i arbeidsmiljøet. Under Covid-19-pandemien, har vi sett flere eksempler på at dette kan ha stor betydning for trivsel og motivasjon på en arbeidsplass.

Musikkterapeutisk praksis tar utgangspunkt i at alle mennesker er født med evne til og motivasjon for ikke-språklig kommunikasjon gjennom lyder og rytmer. Å være flink til å synge eller spille er derfor ingen forutsetning for å delta i musikkterapi.

Musikk påvirker hjernestrukturer knytta til motivasjon, belønning og emosjoner. Forskere har også vist at musikk stimulerer nevroplastisitet, noe som bl.a. er viktig i arbeid med nevrodegenerative sykdommer. Musikkterapiens muligheter handler altså dels om **hvordan musikken virker på oss**. Like viktig er kunnskapen om **hvordan vi som personer kan være virksomme gjennom musikk, i et fellesskap**.

Vi kan ta Helsedirektoratets anbefalinger av musikkterapi for pasienter med psykose som eksempel: De tar utgangspunkt i forskning som viser at musikkterapi har positiv effekt på såkalte negative symptomer, som mangel på motivasjon, lite kontakt med emosjoner og manglende lyst og evne til å samhandle med andre. Etablerte behandlingsmetoder – som medikamentell behandling og samtaleterapi – har mindre effekt på denne type symptomer, og kan suppleres av musikkterapeutisk praksis, der en gjennom musikkens rytmisk-kroppslige og emosjonelle kvaliteter kan motivere til aktivitet og deltakelse i et sosialt samspill.

Musikkterapi er per i dag omtalt i åtte nasjonale behandlingsretningslinjer fra Helsedirektoratet. To av disse gir særlig klare anbefalinger av musikkterapi, nemlig retningslinjene for behandling av psykose (2013) og av rusproblemer / avhengighet (2016). Demensretningslinja (2017) bidrar med en tydeliggjøring av musikk-terapeutenes todelte yrkesrolle, på individ- og systemnivå. Vi ser også en økende anerkjennelse av musikk-terapiens betydning innen folkehelsearbeidet. Mange ser dessuten relevansen av musikkterapi i skolen, både for enkeltelever med særlige utfordringer og for skolemiljø, trivsel og frafallsproblematikk.



*For mange er det mulig å gjøre musikken til en hverdagsressurs for mestring. Dette bidrar til musikkterapiens helse-økonomiske potensial.
Foto: Rolf Sejersted.*

Vil du vite mer om hvordan musikkterapi virker? Se de kunnskapsbeskrivelser som forskingssenteret GAMUT har publisert for ulike praksisområder: <https://gamut.w.uib.no/kunnskapsbeskrivelser/>